

PART-12

Washington University in St. Louis
Danforth Campus

Central Eurasian Studies Society

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-ONLINE

**CONFERENCE
ON INNOVATION IN THE
MODERN EDUCATION SYSTEM**

WASHINGTON

2021

Central Eurasian Studies Society

**INNOVATION IN THE MODERN
EDUCATION SYSTEM**

Part 12

NOVEMBER 2021

COLLECTIONS OF SCIENTIFIC WORKS

Washington, USA
25th NOVEMBER 2021

INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM

Zarifa Mamedova Hakimdjanovna KORRUPSIYA – TARAQQIYOT KUSHANDASI	310
Uliqov Ulug'xon Arslonxon o'g'li Yetmishboyev Shaxodbek Ma'murjon o'g'li YOSHLAR TARBIYASIDA KITOBXONLIK MADANIYATINING AHAMIYATI	313
Mamatqulova Gulzoda Xolmurodovna ISTE' MOLCHILARNI HUQUQLARINI HIMOYA QILISH	316
Abdugofurov Shohjaxon Muhammadqobul o'g'li Arabboyev Asliddin Rafiqjon o'g'li THE IMPORTANCE AND ROLE OF TRANSPORT IN EXPORT AND IMPORT	319
Урумбаева Айгуль Нагметовна ФЕНОМЕН ИГРУШКИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЕЁ ОТБОРА ДЛЯ ДЕТЕЙ	323
Haqberdiyeva Kamola Jahongir qizi THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CLASSIFICATION OF SUFFIXES IN THE UZBEK AND THE ENGLISH LANGUAGES	328
Холиқов Азамат Қаҳрамонович КЎРИШИДА МУАММОСИ БЎЛГАН БИТИРУВЧИ ЁШЛАРНИ ЗАМОНАВИЙ КАСБ ХУНАРЛАРГА ЎРГАТИШНИНГ МУАММО ВА ЕЧИМЛАРИ	334
Худойбердиева Моҳира Муҳаммадиевна ЁШ ПЕДАГОГЛАРНИ МАҲОРАТИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ	340
Фахриддин Толибов Худойбердиевич КЎРИШИДА МУАММОСИ БЎЛГАН ЎҚУВЧИЛАРДА ТАРИХИЙ ТАФАККУРНИ ШАКЛЛАНИШИДА ТАРИХИЙ МАНБАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	344
Norova Malika Alimboyeva Sabohat Maqsad qizi "KORRUPSIYANING TARIXIY ILDIZLARI VA HOZIRGI KUNDAGI KÒRINISHLARI"	349
Xodjaraxmanova Nazira Baxtiyar qizi THE ROLE OF FISCAL POLICY IN THE DEVELOPMENT OF THE STATE ECONOMY AND ITS IMPACT ON AGGREGATE DEMAND AND AGGREGATE SUPPLY	353
Yakubova Safiya Hamdamovna INGLIZ TILINI BOSHLANGICH SINFLARDA O'QITILISHNI TURLI YANGI METODLARI VA INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALAFFUZNING AHAMIYATI	359
Safarov O'lmasbek Sultan o'g'li A. Q. Nurillayev HISTORY OF DEVELOPMENT OF ATHLETICS AND THE POSITIVE IMPACT ON HUMAN HEALTH	362
Бекназаров Алишер Жумабоевич Уралов Ғайрат Илхомович ЎЗА ҚАТОР ОРАСИГА КИМЎВИЙ ИШЛОВ БЕРИШДА ПУРКАГИЧ ҲАВО ОҚИМИ ТЕЗЛИГИНИНИНГ АҲАМИЯТИ	365
Qodirov Saidqosim Po'latxon o'g'li FIZIKA, TEXNIKA VA TIBBIY ASBOBSOZLIKDAGI MUVAFFAQIYATLAR	372
Сотволдиева Насиба Сохибжамол қизи ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ БЕРИШДА ПЕДАГОГ КАДРЛАРНИ ИННОВАЦИОН ФАОЛИЯТИ	377
Халиярова Гулноз Джумаевна ЭФФЕКТИВНОСТЬ МИНИИНВАЗИВНЫХ ХИРУРГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ ЛЕЧЕНИЯ ПРИ ТРУДНОДОСТУПНЫХ ЭХИНОКОККОВЫХ КИСТ ПЕЧЕНИ	386

"KORRUPSIYANING TARIXIY ILDIZLARI VA HOZIRGI KUNDAGI KÒRINISHLARI"

Norova Malika

*Buxoro davlat universiteti
o'qituvchisi*

Alimboyeva Sabohat Maqsad qizi

*Buxoro Davlat Universiteti
Tarix va madaniy meros fakulteti*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada korrupsiya uning kelib chiqish tarixi, sabablari va unga qarshi kurashishda xalqaro davlatlarning tajribasi va mamlakatimizda olib borilayotgan korrupsiyaga qarshi kurashish haqida malumotlar bayon etilgan.*

Kalit soʻzlar: *Korrupsiya, madaniyat, mentalitet, strategiya, qonun-qoidalar.*

Jamiyatimizda korrupsiya har qanday mamlakatda va har qanday jamiyatda yuz beradi. Korrupsiya mamlakatning demokratiya va huquqiy ustuvorligi asoslariga putur yetkazadi, inson huquqlari buzilishiga olib keladi. Bu esa mamlakatning rivojlanishiga katta to'siq bo'lib, oxir-oqibat mamlakat tanazzuliga olib kelishi aniq. Korrupsiya (lotincha Corruptio buzmoq) termini odatda mansabdor shaxslar tomonidan unga berilgan mansab vakolatlari va huquqlardan o'zlarining shaxsiy manfaatlarini ko'zlab qonunchilik va axloq qoidalariga zid ravishda foydalanishini anglatadi.

Qadim yunon faylasufi Aristotel ta'kidlaganidek: Hokimiyatga pul bilan erishgan odam undan daromad olishga intiladi. Korrupsiya – nihoyatda ijtimoiy-siyosiy vayronkor kuch, uning oqibatida milliy iqtisodiyotga putur yetadi, ijtimoiy tengsizlik chuqurlashadi, xalqning davlat boshqaruvi hokimiyati organlariga ishonchi yo'qoladi, uyushgan jinoyatchilik kuchayadi, jamiyatda ma'naviyat izdan chiqa boshlaydi. Korrupsiya oqibatida kelib chiqadigan noxush hodisalar ro'yxatini yana davom ettirish mumkin. Korrupsiya buzg'unchilik tabiatiga ega ekani uchun ham insoniy jamiyat qadim zamonlardan boshlab unga qarshi kurashib keldi. Tarixiy ma'lumotlarga ko'ra, korrupsiyaga qarshi kurash ilk bor miloddan avvalgi XXIV asrda Mesopotamiyaning Lagash degan shahar-davlatida boshlangan, lekin taassufki, barcha sa'y-harakatlar zoe ketgan. Keyingi zamonlarda ham korrupsiyaga qarshi qancha-qancha kurashlar yuz berdi, lekin ular besamar yakun topdi. Insoniyat tarixida korrupsiyani tugatish yo'llari

va huquqiy asoslari Hindistonda yaratildi. Bundan 2,5 ming yil avval yozilgan —Arxashastra yoxud Siyosat ilmi kitobi davlatni boshqarish va xo`jalik yuritish mavzuga bag`ishlangan bo`lib, o`sha davrning siyosiy va iqtisodiy qomusi sifatida dunyoga keldi. Bu asarga davlatni tuzish, boshqarish va uni rivojlantirishning huquqiy asoslari, deb qarash ham mumkin. Kitob muallifi sifatida brahman Kautile nomi (u Chanakya ismi bilan ham mashhur) zikr etiladi. —Arxashastraning 26-bo`limi korrupsiyaga bag`ishlangan. Bo`limda korrupsiya — o`zlashtirish iborasi orqali izohlanadi: —Shohning shaxsiy yoki boshqa mulklariga qo`l cho`zish o`zlashtirishdir. Bu holatda narxi yuqori bo`lgan buyumlarni o`zlashtirganlik uchun o`lim jazosini qo`llash, narxi o`rtacha bo`lgan buyumlarni o`zlashtirganlik uchun ularni undirib olish, narxi past bo`lgan mulklarni o`zlashtirganlik uchun ularni qaytarib olish jazolarini tayinlamoq lozim. —Arxashastrada poraxo`rlikning qirqta turi tasnif etiladi. Korrupsiyaning oldini olishga javobgar mansabdor shaxs vaqti-vaqti bilan xalq to`planadigan joylar vabozorlarda quyidagicha murojaat qilib turishi lozimligi aytiladi: — Biron bir boshliqdan zarar ko`rganlar bo`lsa, shu haqda bizga xabar bersinlar.

Har qanday madaniyat, harqanday davlatning kelib chiqish tarixi bo`lganiday koruppsiyaning ham kelib chiqish tarixiga ega. Biz korrupsiyaning kelib chiqish tarixiga diqqatni qaratsak, ayrim manbalarga suyanganda korrupsiyaning tarixiy o`zklari juda qadimga borib taqalib, bu hol insoniyat jamiyatining daslabki davrlarida qabilada ma`lum mavqega ega bo`lish uchun qabila sardorlariga sovg`alar berish odatidan kelib chiqqan deb taxmin qilinadi. O`sha davrlarda bu normal holat sifatida qabul qilingan. Biroq davlat apparatining murakkablashuvi va markaziylashuvi korrupsiyaning davlat rivojlanishiga katta to`siq ekanligi ko`rsatdi.

Tarixda birinchi bo`lib korrupsiyaga qarshi kurashgan davlat sifatida Shumer davlati tan olinadi. Biz mamlakatimiz rivojlanishida korrupsiya illatiga qarshi kurashishda, albatta, birinchi navbatda muammoning ildizini topib, uni yo`qotish zarur. Zero, korrupsiyaga qarshi kurashishda korrupsiyani yuzaga keltiruvchi omillarni bartaraf etish korrupsiyaga qarshi kurashda muhim o`rin egallaydi. Darhaqiqat ildizni izlashda, korrupsiya mamlakatda ildiz otishining sababi nimada? Insonlarni pora berishga yoki pora olishga nima majbur qilyabdi? Kabi savollarni ko`ndalang qo`ygan holda masalaga jiddiy yondashish zarur. Bizning xalq, mentalitetida bir insonga ishing tushib undan yordam sorasang, uni rozi qilish kerak degan tushuncha bor, rozi qilish bo`lsa albatda ma`lum bir moddiy sovg`a yoki pul hisobiga yechiladi, o`tmish

tarixga ham nazar solsak podsholarga, xonlarning oldiga ma'lum bir mavqega ega bo'lish uchun sovg'a-salomsiz borishmagan. Odatda hukmdorning muruvvatiga sazovar bo'lishi uchun odamlar o'zida bor eng aziz, eng qimmatli narsani yoki uni xursand qiladigan narsani: chunonchi, otlarni, qurol-yarog'larni, qimmatbaho mato yoki toshlar va hukmdorning ulug'vorligiga munosib boshqa ziynatlarni hadya qiladilar. Bunday munosabatlar balkim korrupsiyaning keng quloch yoyish sabablaridan biridir, buni Singapurning birinchi prezidenti Li Kuan Yuning o'z fuqarolari haqidagi o'y-fikrlarida ham ko'rish mumkin, Mamlakat aholisining aksariyati xitoyliklar, ularning madaniy me'yorlari amaldorlarga sovg'alarsiz murojaat qilishga imkon bermasdi. Vaqti kelib, shunday sovg'alarni mansabdor shaxslarning o'zi ham talab qila boshlashdi. Bu odat tusiga kirdi. Insonlarning korrupsiya qurboniga aylanishiga ya'na bir sabab, maosh masalasi bo'lishi mumkin, insonlarning ish joyidagi maoshi ularning moddiy talablarini qanaotlantira olmasa, ya'ni uy-ro'zgor ishlarigaham yetmasa, albatta insonda qo'shimcha pul topish istagi o'z-o'zidan paydo bo'ladi. O'z maoshiga kun ko'rolmaydigan odamga hatto kichik bir vakolat berildimi, bu uning uchun mansabidan foydalanish taklifga aylanadi.

Mamlakatimizda korrupsiyaning oldini olish, uni yo'qotish uchun xorijiy mamlakatlar tajriyasidan foydalanish ham o'z samarasini berishi mumkin. Hozirgi kunda dunyonining eng rivojlangan davlatlaridan biri bo'lgan Singapurning korrupsiyaga qarshi kurashish strategiyasi asoslari uchta muhim yo'nalishga qaratilgan, poraxo'rlarni davlat apparatidan chiqarib yuborish: davlat xizmatlarini maksimal darajada soddalashtirish, aniqlangan huquqbuzarlik holatlari bo'yicha jazo choralarini kuchaytirish. Bizning mamlakatda ham korrupsiyaga qarshi kurashishda keyingi yillardagi islohotlar natijasi yuqoridagi uchta strategiyani uchratish mumkin. Masalan: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Aholiga davlat xizmatlari ko'rsatishning milliy tizimini tubdan isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida 2017-yil 12-dekabrda PF-5278-son Farmoni va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi huzuridagi Davlat xizmatlari agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida 2017-yil 12-dekabrda Pq-3430-son qarori bilan takomillashtirilgan Yagona Darcha xizmati aholiga davlat xizmatlarini ko'rsatishda soddalashtirilgan, ortiqcha o'varagarchiliklarni kamaytiradi. Yana bir misol, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-iyundagi O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-6013-son Farmoniga muvofiq, shuningdek, O'zbekiston

Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi faoliyatini samarali tashkil etish to'g'risidagi 4761-sonli Prezident qarori bilan tashkilashtirilgan O'zbekiston Respublikasi korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi hozirgikundagi olib borayotgan ishlari so'zimizning isbotidir.

Mamlakatimizda Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi va Uzreport bilan o'tkazilgan so'rovga ko'ra keyingi ikki yilda respondentlar tomonidan yurtimizda eng yuqori Oliy ta'limda 21%, Sog'liqni saqlashda 14%, ishga qabul qilishda 12%, Prokuratura va Ichki ishlarda 10% korrupsiya holatlariga duch kelishgan, 18% respondent bolsa oxirgi ikki yilda korrupsiya bilan bog'liq holatga duch kelmaganini aytishgan.

Xulosa o'rnida korrupsiyaga qarshi kurashishda mamlakatimizda davlat amaldorlari va ularning daromadlari korxonalar, muassasa oliy o'quv yurtlaridagi hisobotlari, ish jarayonlari rejadagi tekshiruvchilar emas, tasodifiy tekshiruvchilar o'tkazish maqsadga muvofiq. Shuni qo'shimcha qilish zarur, mansabdor shaxslarning maoshi yetarli darajada bo'lishi zarur. Lavozimli shaxslarga har qanday bajariladigan ish uchun minnatdorchilik tarqasida beriladigan sovg'a pora sifatida qabul qilinishi va unga qarshi nizomchilikda choralar ko'rsatilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- M.A.Raxmatov, B.Z.Zaripov. Istedodli insonlar mamlakatning bebaho boyligidir Li Kuan Yu hikmatlari. Toshkent→2019-yil.
- Vantsev V.A. Problema legalnogo opredeleniye ponyatiya korrupsiya Korrupsiya v Rossii. Informatsiyonniye I analitishiskiy material.– M.,2001.
- Nikkolo Makiavelli. Hukimdor. Toshkent; 2018-yil.